

Λέων και Εμινέ

Παρουσίαση 5/4/2019

(Μετά το τέλος της ομιλίας του κου Μυλωνά)

Ας μεταφερθούμε λοιπόν στην Σμύρνη ταξιδεύοντας με το βιβλίο αυτό.

Ακολουθώντας την κατατοπιστική κι όμορφα δοσμένη παρουσίαση του βιβλίου από τον κ. Μυλωνά, στη δική μου ομιλία θα περάσω από το γενικό στο ειδικό και θα εστιάσω σε μερικά από τα στοιχεία αυτού του πολύπλευρου και σύνθετου ιστορικού μυθιστορήματος. Σε κάποιες από τις αξίες του, γιατί περί αυτού πρόκειται. Σεβόμενη ιδιαίτερα εσάς που μας παρακολουθείτε όρθιοι, θα είμαι σύντομη, ...όσο ο Λέων κι η Εμινέ, οι πρωταγωνιστές του βιβλίου, μού επιτρέπουν, ...κι όσο αντέχω να απομακρυνθώ από την Σμύρνη, που είναι και δική μου πατρίδα. Θα δώσω καλό χρόνο στο Γιώργο Πουλημένο να απαντήσει σε ερωτήσεις μου στο τέλος, και σας προτρέπω να του θέσετε και τις δικές σας ερωτήσεις.

Πάμε λοιπόν!

Απόσπασμα 1 «Άφιξη»

Ο χρόνος εκκίνησης της μυθιστορίας, αρχές Δεκέμβρη του 1918. Έχει ολοκληρωθεί ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος, προηγήθηκαν οι Βαλκανικοί, πολλές οι εθνικές και πολιτικές ζυμώσεις, τεράστια η αναστάτωση στην περιοχή, τα πνεύματα ανήσυχα, οι ψυχές άλλες κουρασμένες άλλες ανυπόμονες άλλες οργισμένες... Σε αυτό το πολύβουο περιβάλλον, ο έρωτας έχει τη δική του διάλεκτο που μιλιέται από όλους στην πολύγλωσση Σμύρνη. Όλες οι εθνότητες συμμετέχουν στον έρωτα! Στην αρχή του 20^{ου} αιώνα, στην πιο ανθηρή εποχή για την Σμύρνη, στην κορύφωσή της όπως το αντικρύζουμε σήμερα, διαφορετικοί μεταξύ τους άνθρωποι συνεχίζουν να αλληλοζυμώνονται κι αφότου η Ιστορία, με γιώτα κεφαλαίο, έχει ξεκινήσει να τους διαχωρίζει.

Το **πρώτο στοιχείο** στο οποίο θα ήθελα να αναφερθώ θεωρώντας το βασικό στυλοβάτη της μυθιστορίας του βιβλίου, είναι η διαφορετική εθνότητα των δύο κεντρικών ηρώων: ο Έλληνας Ορθόδοξος Λέων κι η Τουρκάλα-Μουσουλμάννα Εμινέ. Πόσο διαφορετικοί μπορούν να είναι δυο κάτοικοι της ίδιας πόλης, της Σμύρνης προ της Καταστροφής;

Ας το δούμε.

Απόσπασμα 2: Τούρκικος γάμος

Σε πλήρη αντίθεση, η ζωή των εύπορων Ελλήνων της Σμύρνης! Μια καθημερινότητα συχνά εμπλεκόμενη με τους Σμυρνιούς Λεβαντίνους.

Απόσπασμα 3: Δεξίωση στην έπαυλη των Κάκαρη.

Μία πόλη, λοιπόν, δύο κόσμοι. Αφήνω στην άκρη τις άλλες εθνότητες της Σμύρνης, εστιάζοντας στο βιβλίο. Η συνύπαρξη του ελληνικού και του τουρκικού πληθυσμού για μεγάλο χρονικό διάστημα ούτε επέφερε την ένωσή τους ούτε είχε σχέση με ένωση. Πιο

πολύ για συγκατοίκηση επρόκειτο. Μια συγκαταβατική συγκατοίκηση μάλιστα. Μέχρι νεωτέρας. Έως να έρθει η ώρα να συγκρουστούν η ελληνική Μεγάλη Ιδέα και το κίνημα των Νεότουρκων του Κεμάλ. Διαβάζοντας το μυθιστόρημα θα παρακολουθήσετε με ακρίβεια τι διαδραματίστηκε στην περιοχή. Επίσης, θα κατανοήσετε τους λόγους για τους οποίους η Σμύρνη υπήρξε μια μοναδικά ιδιαίτερη πόλη. Λέμε την Σμύρνη πολυπολιτισμική αλλά αυτή ήταν μόνο μία διάστασή της, κι ίσως όχι η βαθύτερη. Διόλου τυχαία σήμερα αναφερόμαστε στην προ του '22 πόλη ως την χαμένη Ατλαντίδα του 20^{ου} αιώνα.

Λέγοντας αυτό, έρχομαι στο **δεύτερο στοιχείο**, κορυφαίο κι αυτό, που είναι η πολύ βαθιά γνώση της Σμύρνης που χάθηκε, γνώση την οποία προσφέρει στον αναγνώστη του απλόχερα και ευανάγνωστα ο συγγραφέας. Ο κ. Μυλωνάς ανέφερε τη λίστα με τη θεματική βιβλιογραφία του κ. Γιώργου Πουλημένου, όλα αποτέλεσμα συστηματικής έρευνας κι ιστορικής εντιμότητας. Στην Ελλάδα ο Γιώργος Πουλημένος εκτιμάται ως ένας από τους καλύτερους γνώστες της παλιάς Σμύρνης, για τα γεωγραφικά και τα ιστορικά της. Το ιστορικό μυθιστόρημα τούτο λοιπόν γράφτηκε από τον ειδικό! Κλείνοντας ο αναγνώστης το βιβλίο στο τέλος, η απολαβή του σε γνώση είναι τεράστια!

Το μυθιστορηματικό σκέλος του βιβλίου περιλαμβάνει περιηγήσεις στην παλιά Σμύρνη. Μαζί με τους κύριους ήρωες περπατούμε στην πόλη των τότε Σμυρνίων, των παππούδων μας για πολλούς από εμάς, διαβαίνουμε τους δρόμους τους, όλοι οδοί με όνομα και γειτονία, και επισκεπτόμαστε τα μέρη όπου σύχναζαν οι Έλληνες Σμυρνιοί. Πρόκειται για ένα ολοζώντανο μυθιστόρημα, που σφύζει από ζωή. Όπως γνωρίζετε υπάρχει, αυξημένη σήμερα, η καθολική επιθυμία να καταγραφεί, και να διαδοθεί, η ζωή των Ελλήνων στην προ του 1922 Σμύρνη. Η τρίτη γενιά των προσφύγων από την Μικρά Ασία χαρακτηρίζεται από την επιθυμία της να μάθει, με ψυχραιμία, τι έγινε τότε και γιατί έγινε. Το μυθιστόρημα *Λέων κι Εμινέ* προσφέρει απαντήσεις.

Νοερά, για λίγο, για πολλές ευτυχώς σελίδες, γινόμαστε εμείς οι παλιοί Σμυρνιοί, κι αυτή η λαχταριστή εμπειρία αποτελεί ένα μεγάλο δώρο του βιβλίου αυτού. Προς τον καθένα από εμάς, τους αναγνώστες. Οι καιροί τότε δεν είχαν μόνο χαρά όπως θέλουμε οι απόγονοι να αναπολούμε την Σμύρνη της ευπορίας και της ευδαιμονίας, αλλά ακόμη κι αυτό, να παρακολουθούμε, σελίδα τη σελίδα, την αυξανόμενη συσσώρευση του δράματος πριν από την καταστροφή, προσθέτει στην αναγνωστική ικανοποίηση γιατί είναι απόδειξη της ζωντάνιας. Του ρεαλισμού. Αυτό αναζητούμε στην πραγματικότητα οι απόγονοι αλλά κι όλος ο κόσμος, όχι μόνο στην Ελλάδα, παγκοσμίως: την αλήθεια. Να πάρουμε μια πραγματική γεύση. Το βιβλίο αυτό την προσφέρει, και, ως παλιά Σμυρνιά που ερευνά το συγκεκριμένο παρελθόν της, το συνιστώ σε όλους σας.

Στο μυθιστόρημά του ο Γιώργος Πουλημένος συγκεντρώνει, έξυπνα και σοφά, τη γνώση που αποκόμισε από προηγούμενα έργα του. Υπάρχει γλωσσάρι με σμυρνιώτικες λέξεις κι εκφράσεις. Υπάρχει η περιήγηση στους δρόμους και τους μαχαλάδες σαν να ακολουθούμε με το δάχτυλο την πορεία στον χάρτη που έχει εκδώσει. Πρόσθετα, συχνάζουμε ως αναγνώστες στο Και, στα καταστήματα και μέγαρα στα οποία αναφέρεται στο πρόσφατο λεύκωμα της Προκουμαίας. Σε αυτό το καλοστρωμένο χλιοπατημένο από τον ίδιο έδαφος, σε τούτο τον γνωστικό καμβά, έπλεξε την μυθιστορία του, δίνοντας πνοή, ανάσα, σε μυθιστορηματικούς ανθρώπους.

Το **τρίτο στοιχείο** που επέλεξα για να αναφερθώ απόψε, δεν έχει να κάνει με την μυθιστορία αλλά με την Ιστορία. Επίσης, δεν έχει να κάνει μόνο με μια πόλη, την Σμύρνη, αλλά με μια περιοχή, την Μικρασία ολάκερη. Η αφήγηση της Μικρασιατικής Εκστρατείας παντρεύτηκε στενά με την μυθιστορία καθώς οι ήρωες από διαφορετικά πόστα και με ποικίλους ρόλους συνδέθηκαν με αυτήν. Ας κλέψουμε από το βιβλίο μια εικόνα:

Απόσπασμα 4: Άφιξη του ελληνικού στρατού στην Σμύρνη.

Η ιστορική «δοκιμακή» γνώση -μιλάμε για πολύ πιο ανεβασμένο επίπεδο από την απλή πληροφόρηση- είναι κατά τη γνώμη μου ένα σημαντικό πρόσθετο δώρο του βιβλίου αυτού. Έχει ουσιαστική αξία. Ακόμη και οι δηλωμένοι διαβασμένοι για τα της Εκστρατείας και την περίοδο 1918-1922 έχουν να μάθουν ενδιαφέροντα και χρήσιμα. Οι υποσημειώσεις στο κάτω μέρος της σελίδας δεν διακόπτουν την ροή της αφήγησης, το αντίθετο, βοηθούν μέσω της κατανόησης των δεδομένων στην συμμετοχή του αναγνώστη. Δεν τον θέλει θεατή παθητικό, μα ενεργό και σκεπτόμενο.

Όπως ακριβώς δηλαδή επιλέγει και στέκεται κι ο συγγραφέας απέναντι στην Μικρασιατική Εκστρατεία, η οποία έχει δεχτεί, όπως όλοι γνωρίζουμε, πάμπολλες ερμηνείες και κριτικές. Η παρουσία του συγγραφέα είναι διακριτική, και πάντα μέσω των ηρώων του. Στον λόγο τους και στις σκέψεις τους βρίσκουμε τον συγγραφέα, όταν χρειάζεται. Τα ιστορικά γεγονότα είναι τόσο δυνατά κι αποστομωτικά άλλωστε, που έχει δίκιο, δεν χρειάζονται κι άλλα λόγια.

Απόσπασμα 5: Αρχή υποχώρησης του στρατού

Κι εδώ, απόδειξη της απόφασης του συγγραφέα να μην κρατήσει τις γνώσεις του για τον εαυτό του (ως διδάσκαλος, θα σημειώσω εδώ τον δικό μου χαρακτηρισμό για τον τέως μαθητή σας, κ. Μυλωνά), μας ενημερώνει για τα σύγχρονα τουρκικά τοπωνύμια και τις παλιές ονομασίες τους. Ξανά το δάχτυλο του αναγνώστη διατρέχει τον γεωγραφικό χάρτη.

Εννοείται πως υπάρχει στο βιβλίο μια εκπληκτική περιγραφή της Μεγάλης Πυρκαγιάς και της Καταστροφής. Η κορύφωση του δράματος θα σας συγκλονίσει. Δεν θα αναφέρω ούτε μια λέξη παραπάνω, ώστε να χωθείτε σε αυτή την σκηνή απροετοίμαστοι – όπως περίπου συνέβη με τους αθώους Έλληνες Σμυρνιούς τότε.